

УДК 021.1

МІСІЯ БІБЛІОТЕКИ

МИССИЯ БИБЛИОТЕКИ

LIBRARY MISSION

Хмель В.В., Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна

Хмель В. В., Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта им. академика В. Лазаряна

Khmel V. V., Dnipropetrovsk National University of Railway Transport named after Academician V. Lazaryan

Розглянуто проблеми місії вітчизняних та іноземних бібліотек різних типів та видів. Підкреслено гуманізм бібліотечної професії.

Рассмотрены проблемы миссии отечественных и зарубежных библиотек разных типов и видов. Подчеркнут гуманизм библиотечной профессии.

The report deals with the problems of the mission of native and foreign libraries of different types and kinds. The humanism of the library profession is emphasized.

Ключові слова: бібліотека, місія бібліотеки, бібліотека як центр комунікацій

Ключевые слова: библиотека, миссия библиотеки, библиотека как центр коммуникаций

Keywords: library; library mission, library as a center of communications

Наприкінці ХХ ст. пострадянський простір охопила гостра духовна, політична та економічна криза, яка й досі відбувається на фоні глобалізованих процесів розвитку комп'ютерних технологій та Інтернету. Окреслені зміни вимагають іншої інфраструктури, інших соціальних та управлінських інститутів для адекватного реагування на виклики, що їх посиляє нам інформаційне суспільство.

В умовах системної кризи освіти та культури ускладнюється доля деяких традиційних форм соціально-культурної організації суспільства, до яких відноситься бібліотека.

Сама ідея бібліотеки традиційно зводилася до збереження та трансформації знань від одних поколінь до інших, що завжди знаходило відбиток в її просвітницькій та гуманізуючій функціях. Поняття «місія» несе в собі соціально навантажений смисл, де бібліотека була і є носієм іміджу високої культури та духовної пам'яті людства.

Сьогодні в умовах інформаційного суспільства доволі важко осмислити проблему подальшої долі бібліотек як соціального інституту. Стосовно цієї проблеми в національній та світовій літературі розповсюджені дві альтернативні точки зору.

Переважаю в вітчизняній літературі з бібліотечної справи вирують ностальгічні думки про повернення минулого статусу бібліотеки як культурно-просвітницького центру через розширення їх функцій для просування процесів національного та духовного відродження. Бібліотека в цьому разі перебирає на себе функції сільського будинку культури, де можна разом із розвагами просувати певну ідеологію, здійснювати виховний процес, впливати на формування суспільних настроїв.

Альтернативна точка зору сформувалася переважно на досвіді бібліотек розвинених країн Заходу, де культурно-просвітницька місія бібліотек вже остаточно втрачена. Бібліотеки перестали бути приміщеннями для накопичення та зберігання книжок із метою щодо спадкоємності людського досвіду, так як вони набули зовсім інших функцій.

Широке обговорення проблеми місії західноєвропейських бібліотек привело до узагальненої позиції, що бібліотека стає центром міського культурного життя, місцем проведення вільного часу, обговорення фільмів, книжок, питань мистецтва. Також поширена думка про те, що час бібліотек ще не минув, бо вони стають елементом системи дозвілля, центром громадської та політичної активності, набувають клубних форм за певними ознаками (територіальними, професійними, організаційними тощо), тобто стають однією з форм існування громадянського суспільства. Зазначена концепція отримала назву — «третього місця», тобто, окрім роботи та власного будинку у людини може бути свій духовний простір для «суспільного усамітнення». Наприклад, в Таїланді існує дорогий готель Library, який має велику бібліотеку для задоволення інтелектуальних потреб гостей.

З іншого боку, в багатьох країнах з'являються нові ідеї стосовно реанімації бібліотек як засобу обміну книг та спілкування. Усе більше робиться спроб зберегти основну форму паперової книжки, як носія суспільної взаємодії. Наприклад, розповсюджуються самодіяльні стихійні об'єднання мешканців міст та селищ по безкоштовному обміну книжок в різноманітних формах (старі незадіяні телефонні будки, мобільні бібліотеки на велосипедах та мотоциклах, невеликі приміщення в міських скверах та місцях відпочинку тощо). Незважаючи на певні ігрові форми та деякий прагматичний зміст, ці заходи у цілому схвалюються суспільством. Але у цілому в західній літературі більше песимістичних думок стосовно інформаційної та культурологічної функції бібліотек та їх зникнення в недалекому майбутньому. Наведені аргументи достатньо вагомі, щоб із ними не погодитися. Вважаємо, що цей вирок стосується долі масових міських бібліотек як елементу соціально-культурної інфраструктури індустріального суспільства.

Але існує ще одна категорія бібліотек – це університетські спеціалізовані наукові бібліотеки, яким сьогодні легше вписатися в європейський культурно-освітній простір і стати важливим інститутом інформаційного суспільства.

Таких закладів в меншій мірі торкнеться суспільна трансформація, так як ціннісні орієнтири вузівської бібліотеки в загальних рисах визначені.

Місія університетської бібліотеки – це групувати наукові співтовариства, надавати доступ до періодичної наукової літератури, влаштовувати відео - та аудіоконференції, здійснювати доступ до наукових електронних баз даних, забезпечувати комунікацію освітніх, наукових та інших людських контактів. Непотрібно забувати і про гуманістичну та виховну складову в роботі бібліотек університетів. Потенціал цих бібліотек, враховуючи сучасні можливості мультимедійних технологій, ще не вичерпаний.

На мою думку, від якоїсь визначеної місії бібліотек потрібно відмовитися. Мова повинна йти, в першу чергу, про місію Бібліотекаря, який в інформаційну епоху набуває абсолютно нових професійних якостей. Перш за усе, мова йде про навички роботи з пошуковими системами, з інформаційними тематичними базами даних, в тому числі, необхідність володіти не однією іноземною мовою, що в плані для європейської інтеграції становиться цілком природним. Крім того, в довготерміновій перспективі світового лідерства азіатських регіонів (Китай, Японія), наші мовні обмеження можуть стати вадами на шляху просунення до науково-технічного прогресу, що можемо вже відчувати в недалекому майбутньому.

В умовах стрімкого інформаційного зростання збільшується проблема обробки, систематизації та адаптації інформації в різноманітних формах – дайджестах, анотаціях рефератах, оглядах, що підсилює можливості довідкового інструментарія та вимагає саме від бібліотекаря нових особливих здібностей.

Якщо раніше відвідувачі шукали та замовляли бібліотекарю книгу, то тепер фахівець-бібліотекар буде знаходити шляхи задоволення інформаційних запитів користувачів через професійні консультації щодо можливостей та доступів до провідних спеціалізованих порталів та сервісних систем.

Ніяка нежива система ніколи не замінить живого спілкування зі знаючим, зацікавленим професіоналом, який допоможе перетворити процес пізнання в найвище задоволення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кудряшова, Г. Эволюция миссии библиотек отечественных высших учебных заведений/ Режим доступа: <http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=30&ved=0CIcBEBYwCTgU&url=http%3A%2F%2Fstudy.urfu.ru%2Fview%2Faid%2F5463%2F1%2F%25D0%259A>
2. Равінський, Д. Перспективи бібліотек. – Режим доступу: <http://magazines.russ.ru/nlo/2005/74/ra33.html>
3. Wisner W. Librarianship enter the twilight // Library Journal. – 2001. – V. 126 (1). – P. 68.
4. Ортега-и-Гассет, Х. Миссия библиотекаря // Человек читающий. – М., 1990. – С. 307– 325.